

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

В умовах євроінтеграційних перетворень економіки України відбувається швидкоплинність зміни чинників зовнішнього та внутрішнього функціонування підприємства, які в більшості випадків викликають загрозу його економічним інтересам, створюючи високий рівень економічних ризиків. Існує безліч конкретних загроз, з якими фірма зіштовхується у своїй діяльності. Економічна безпека підприємства формує стійкий розвиток, - безперервний і збалансований, що досягається на основі включення усіх видів ресурсів та підприємницьких резервів.

Сучасна економічна практика вже запропонувала конкретні методи і механізми вирішення таких проблем. Управління економічною безпекою вимагає скорочення цих методів і механізмів в єдину систему, засновану на загальних принципах і критеріях оцінки економічного стану господарюючого суб'єкта. Ці принципи і критерії дозволили б виявляти й усувати виникаючі загрози і виробляти стратегічні рішення, що забезпечують стійкість компанії.

Зважаючи на те, що економічна безпека є підсистемою економічного механізму підприємства, механізм її забезпечення повинен формуватися в структурі останнього, тобто через систему управління економічними відносинами шляхом використання певних фінансово-економічних важелів, принципів, фінансово-економічних методів, інструментів, за допомогою фінансових досліджень, які дозволяють досягти основну мету підприємства [1; 4].

Під механізмом забезпечення економічної безпеки функціонування підприємства розуміємо цілісну систему, яка складається з відносно самостійних, окремих, але одночасно і взаємодіючих та взаємопов'язаних структурних складових елементів. До базисних елементів механізму відносяться: суб'єкти, об'єкти, форма організації виробництва, господарські чи економічні зв'язки (взаємовідносини), система управління, стимулів, фінансування, планування, оподаткування, загрози, ціноутворення, фінансові інтереси, принципи, інструментарій (методи, критерії та індикатори, фінансово-економічні важелі й інструменти), нормативно-правове та інформаційне забезпечення.

Об'єктом безпеки виступає все те, на що спрямовані зусилля щодо забезпечення економічної безпеки (фінансово-економічна діяльність, активи, капітал, зобов'язання тощо).

Для забезпечення економічної безпеки на підприємстві повинні функціонувати спеціальні органи – суб'єкти економічної безпеки. Суб'єктами економічної безпеки підприємства є ті особи, підрозділи, служби, що безпосередньо займаються забезпеченням економічної безпеки. Це можуть бути: керівник підприємства, аналітики з економічної безпеки та ін. Не слід забувати і про власників підприємства, які досить часто теж беруть участь в управлінні підприємством у якості керівників або менеджерів [8].

Вважаємо, що головними суб'єктами управління економічною безпекою підприємства є саме керівник підприємства, бухгалтер, спеціаліст фінансового моніторингу та юридичний відділ. Таким чином, в обов'язки бухгалтера входить формування облікової політики, ведення бухгалтерського обліку та своєчасне подання достовірної і повної інформації.

Система методів управління економічною безпекою підприємства утворюється із наступних основних прийомів і способів: прийоми аналітики, розрахунку, оптимізації; балансовий метод; метод техніко-економічних показників; економіко-статистичні й економіко математичні методи; методи дисконтування вартості; експертні методи (методи експертних оцінок); методи нарощення вартості; методи амортизації активів тощо [3; 4].

Наявність сформованої системи ще не забезпечує ефективність її діяльності, так як необхідно мати напрям, у якому дана система повинна рухатись – саме таким напрямом і є політика економічної безпеки. Під політикою економічної безпеки підприємства слід розуміти систему поглядів, рішень, дій в галузі економічної безпеки, що створюють сприятливе середовище для досягнення цілей бізнесу.

Механізм управління економічною безпекою підприємства являє собою сукупність основних елементів впливу (ризиків, загроз, функцій, інструментів, методів, об'єктів, суб'єктів, тощо) на процес розробки і реалізації управлінських рішень по забезпеченню захисту його фінансових інтересів від різних загроз. Система такого механізму формується в рамках самого підприємства, відповідно регламентуючи методичні підходи щодо розробки управлінських рішень в області забезпечення його економічної безпеки суб'єктами впливу (керівник, фінансові спеціалісти, юристи). Основу формування цього механізму становить фінансова філософія підприємства. У процесі формування системи управління економічною безпекою підприємства такі механізми визначаються в розрізі окремих пріоритетних фінансових інтересів, які потребують захисту від різних загроз [5, с. 8].

Враховуючи чинники впливу економічної безпеки, ґрунтуючись на фінансових показниках, виникає необхідність розробки стратегії економічної безпеки підприємства, що враховується в загальній генеральній стратегії підприємства. Контроль реалізації стратегії є початком і кінцем циклу стратегічного управління і здійснюється шляхом моніторингу і аналізу факторів загроз і оцінкою рівня економічної безпеки (стану економіки) підприємства.

Функціонування механізму забезпечення економічної безпеки підприємства відбувається шляхом здійснення певних дій над її об'єктами. При цьому для кожного окремого проміжку часу повинен бути визначений

пріоритетний об'єкт, відповідальність за оптимізацію параметрів якого повинна бути закріплена за конкретним суб'єктом економічної безпеки підприємства. Серед означених об'єктів: прибуток, структура й обсяги капіталу, зовнішні/внутрішні джерела фінресурсів, елементний склад грошових потоків, активні/пасивні операції, економічні ризики, інвестиції, система економічних інновацій, тощо. Функції суб'єкта економічної безпеки підприємства за врахуванням його розміру останнього покладаються, як на окремого спеціаліста, так і на певний структурний підрозділ.

В системі функціонування такого механізму покладена важливість і необхідність у забезпеченні його стабільності. Врахування особливостей і сценаріїв розвитку подій, їх змістів, можливих рівнів ризику створюють можливості коректності його урегулювання й ліквідації шкідливих наслідків окремих негативних складових внутрішнього й зовнішнього середовищ.

Таким чином, економічна безпека підприємства - це стан його захищеності, яке забезпечується при органічному симбіозі досягнення результатів діяльності підприємства і формуванні його можливостей. Розглянута структура механізму забезпечення економічної безпеки характеризує її як ефективну координуючу систему із забезпечення економічної безпеки на підприємстві. В основі такого механізму створюється системне поєднання відповідних методів, заходів, інструментів, сценаріїв розвитку, інформаційно-аналітичного й важелів забезпечення, створюваних на засадах принципів забезпечення економічної безпеки, які об'єктивно існують як економічні закономірності, а також виробляються суб'єктами управління економічної безпеки підприємства для захисту, безпеки та вирішення поставлених завдань.

Список літератури:

1. Афанасьєв М.В. Економіка підприємства: підруч. для студентів / М.В. Афанасьєв // ВНЗ. Харків: Інжек, 2013. 660 с.
2. Васильців Т.Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія / Т.Г. Васильців // Львів : Ліга-Прес, 2012. 386 с.
3. Живко З.Б. Механізм управління системою економічної безпеки підприємства / З.Б. Живко // Науковий вісник Ужгородського університету. Сер.: Економіка. 2014. Вип. 3. – С. 37-42.
4. Івченко Є.А. Організаційно-економічний механізм управління трансформаціями у системі економічної безпеки підприємства / Є.А. Івченко // Економіка. Фінанси. Право. 2018. №1(3). С. 47-53.
5. Користін О.Є. Економічна безпека: навчально-методичний комплекс. / О.Є. Користін, Л.В. Герасименко // К.: КНУВС, 2008. 28 с.
6. Прохорова В.В. Управління економічною безпекою підприємств: Монографія. / В.В. Прохорова // Харків: УкрДАЗТ, 2010. 282 с.
7. Туленінова Д.М. Формування механізму управління системою економічної безпеки підприємницької діяльності. / Д.М. Туленінова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. 2015. Вип. 14(4). С. 98-100.
8. Prokopenko O.V., Domashenko M.D., Shkola V.Y. Management features of economic security in foreign economic activity of Ukrainian machine-building enterprises. / O.V. Prokopenko, M.D. Domashenko, V.Y. Shkola // Actual problems of the economy. 2014. № 10. С. 188-194.